

'Dat is toch de zoon van Jozef?'

Meditatie ds. Gerard Rinsma
zondag 27 januari 2019
(derde zondag na epifanie)

Eerste schriftlezing: Jesaja 61:1-9
Evangelielezing: Lucas 4:14-21

OVERWEGING

Gemeente van onze heer Jezus Christus, lieve mensen,

Jezus' boodschap stuit op weerstand. Bij zijn eigen mensen, bij zijn eigen volk. Op zichzelf is dat niets nieuws. De geschiedenis is er vol van. Als mensen met nieuwe ideeën komen, met nieuwe gedachten, dan stuit dat altijd op weerstand. Honderd jaar geleden veroorzaakte de eerste opvoering van *Le Sacre Du Printemps* van Stravinsky een rel. Al direct na de eerste noten kwamen delen van het publiek in opstand. Voor- en tegenstanders gingen zelfs met elkaar op de vuist. Het stuk kon alleen maar uitgespeeld worden doordat inderhaast opgetrommelde gendarmes enige rust in de zaal herstelden. Het verhaal gaat dat de dirigent na afloop het gebouw via het wc-raampje moest verlaten omdat hij het er anders niet levend van af zou brengen.¹

In Nazareth, als we Lucas mogen geloven, moet iets dergelijks gebeurd zijn. Maar het is jammer dat er in die tijd nog geen smart phones waren, dan hadden we precies kunnen kijken wat er is gebeurd.

Want dit gedeelte van zonet vinden we niet terug bij de andere evangelisten. Wel horen we Mattheus vertellen hoe Jezus in zijn vaderstad gekomen, hen in hun synagoge leerde, zodat zij versteld stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten? Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broeders Jakobus en Jozef en Simon en Judas? En behoren zijn zusters niet allen bij ons? Vanwaar heeft Hij dan dit alles? En zij namen aanstoot

---

¹ Wiki De première op 29 mei 1913 was dan ook verre van succesvol. Al direct na de eerste noten kwamen delen van het publiek in opstand. Voor- en tegenstanders gingen zelfs met elkaar op de vuist. Het stuk kon alleen maar uitgespeeld worden doordat inderhaast opgetrommelde gendarmes enige rust in de zaal herstelden. Het kostte Monteux veel moeite onverstoorbaar door te dirigeren.[3] Vooruitstrevende kunstenaars als Jean Cocteau, Gertrude Stein en Maurice Ravel waren in de zaal aanwezig. Ravel zag direct het belang in van de muziek. In een brief aan een vriend schreef hij dat die beslist moest gaan luisteren: de première zou een belangrijke betekenis hebben in de muziek. Ravel zelf nam van harte deel aan de rellen tijdens de première. Toen hij aan een buurvrouw aangaf dat ze stil moest zijn omdat hij wilde luisteren en zij reageerde met "vuile jood", waren de rapen gaar. Het verhaal gaat dat Monteux na afloop het gebouw via het wc-raampje moest verlaten omdat hij het er anders niet levend van af zou brengen.[4]

De dag na de opvoering stond er in de kranten: "Ce n'est pas le sacre du printemps, mais le massacre du tympan" (Het is niet het lenteoffer, maar de slachting van het trommelvlies). Het was overigens niet zozeer Stravinsky's muziek die het grootste tumult veroorzaakte, maar vooral Nijinsky's choreografie, die woester en wilder was dan wat men ooit had meegemaakt. De vraag werd opgeroepen of een ballet waarbij de dansers, gekleed als boeren, met hun lichaam schudden en met hun voeten stampen, de naam ballet nog wel waardig was. Zowel de dansers als de orkestleden hadden moeite met de ongewone ritmische accenten en de vele maatwisselingen. De tweede uitvoering op 4 juni verliep overigens veel rustiger en Ravel, opnieuw in de zaal aanwezig, merkte op dat de muziek zelfs te horen was geweest.

aan Hem. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis ongeëerd. En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun ongelooft.² En Marcus voegt er aan toe: alleen genas Hij enige zieken door handoplegging. En Hij verwonderde Zich over hun ongelooft.³

Maar Lucas vertelt dat er nog wel wat meer gebeurd is. Lucas vertelt hoe hij zijn programma heeft ontvouwd en zichzelf tot bode van het jubeljaar heeft uitgeroepen. Om dat te zeggen, te durven zeggen, dan heb je lef. Heel veel lef. Om dat te durven menen moet je een heel groot hart hebben. En misschien het allerbelangrijkste: je moet vervuld zijn van heilige geest.⁴

---

² Mattheus 13:53-58 53 En het geschiedde, toen Jezus deze gelijkenissen ten einde gebracht had, dat Hij vandaar wegging. 54 En in zijn vaderstad gekomen, leerde Hij hen in hun synagoge, zodat zij versteld stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten? 55 Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broeders Jakobus en Jozef en Simon en Judas? 56 En behoren zijn zusters niet allen bij ons? Vanwaar heeft Hij dan dit alles? 57 En zij namen aanstoot aan Hem. Maar Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis ongeëerd. 58 En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun ongelooft.

³ Mark 6:1-6 En Hij vertrok vandaar en kwam in zijn vaderstad, en zijn discipelen volgden Hem. 2 En toen de sabbat aangebroken was, begon Hij te leren in de synagoge. En zeer velen van die Hem hoorden, stonden versteld en zeiden: Waar heeft Hij deze dingen vandaan en wat is dat voor een wijsheid, die Hem gegeven is? En zulke krachten, als door zijn handen geschieden? 3 Is dit niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broeder van Jakobus en Jozef en Judas en Simon? En behoren zijn zusters hier niet bij ons? En zij namen aanstoot aan Hem. 4 En Jezus zeide tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en onder zijn verwanten en in zijn huis ongeëerd. 5 En Hij kon daar geen enkele kracht doen; alleen genas Hij enige zieken door handoplegging. 6 En Hij verwonderde Zich over hun ongelooft. En Hij ging de omliggende dorpen rond en leerde.

⁴ Vol van heilige geest De evangelist Marcus begint zijn geschrift met het verhaal over het optreden van Johannes de Doper (Marcus 1:1-8). Vervolgens richt hij de schijnwerper op Jezus, afkomstig uit Nazaret in Galilea, die zich als een van de velen in de Jordaan laat dopen. Op dat moment gebeurt er iets dat Marcus in een paar woorden vertelt: 'Meteen toen Hij (Jezus) uit het water kwam, zag Hij de hemel openbreken en de Geest als een duif op zich neerkomen' (Marcus 1:10). Vervolgens klinkt er een stem uit de hemel die tegen Jezus zegt: 'Jij bent mijn geliefde zoon, in wie Ik vreugde vind' (Marcus 1:11). De scene wordt afgesloten met een korte zin: 'De Geest dreef hem weg, recht de woestijn in' (Marcus 1:12). Aan het begin van zijn evangelie wil Marcus er geen twijfel over laten bestaan dat Jezus een charismaticus was - een man die met de geest van God is begiftigd. Wie echter verder leest in het oudste evangelie komt tot ontdekking dat de geest niet vaak meer wordt genoemd. Het zal niet de bedoeling zijn geweest van Marcus de geest ongemerkt te laten verdwijnen, maar het valt wel te betreuren dat de lezer(es) er niet vaker aan wordt herinnerd dat Jezus geïnspireerd werd door Gods geest. Lucas heeft de tekst van Marcus gelezen en het kost weinig moeite te constateren dat hij van mening is dat de geest te weinig aan bod is gekomen. Ten opzichte van zijn bron legt hij accenten die aan duidelijkheid weinig te wensen meer overlaten. Na het verhaal over de doop in de Jordaan schrijft Lucas: 'Vol van heilige Geest keerde Jezus terug van de Jordaan. Hij bleef veertig dagen lang in geestvervoering in de woestijn' (Lucas 4:1). Na de verzoeking van Jezus in de woestijn keert hij terug naar Galilea 'in de kracht van de Geest' (Lucas 4:14). Dit vormt de inleiding op het verhaal over Jezus' optreden in de synagoge van Nazaret. Deze episode zoekt men tevergeefs in de drie andere evangeliën, terwijl het zonneklaar is dat de perikoop voor Lucas van centrale betekenis is geweest. In de synagoge van zijn woonplaats laat hij Jezus een gedeelte voorlezen uit het boek van de profeet Jesaja.⁹ Ik citeer de passage: 'De geest van de Heer rust op mij; daartoe heeft Hij mij gezalfd. Om aan armen de goede boodschap te brengen heeft Hij (God) mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating aan te kondigen en aan blinden het licht in hun ogen, om verdrukten in vrijheid te laten gaan, en een jaar of te kondigen dat de Heer welgevallig is' (Lucas 4:18-19 = Jesaja 61:12). Nadat Jezus de verzen heeft gelezen, sluit hij de boekrol en zegt: 'Vandaag is het schriftwoord dat u hebt gehoord in vervulling gegaan' (Lucas 4:21). In deze zinsnede wordt de visie van Lucas op pregnante en niet mis te verstane wijze onder woorden gebracht. De geest Gods leidt hem, inspireert hem en brengt hem tot vreugde, blijdschap en jubel (Lucas 10:38). In zijn tweede boek

Zoals de evangelist Lucas aan het begin van dit hoofdstuk schrijft: Jezus keerde, gesterkt door de Geest, terug naar Galilea. Dit vers vormt de inleiding op het verhaal over Jezus' optreden in de synagoge van Nazaret⁵

Wie deze kroontekst van Jesaja op zichzelf betreft, *De Geest des Heren HEREN is op mij, omdat de HERE mij gezalfd heeft*; maakt geen vergissing, maar roept zich willens en wetens uit tot de gezalfde des Heren. En roept daarmee ook de torenhoge verwachtingen wakker. ⁶

---

maakt Lucas niemand minder dan Petrus tot vertolker van zijn gedachten over Jezus: 'U weet wat er gebeurd is in heel het joodse land, het eerst in Galilea, na de doop die Johannes verkondigde: dat God Jezus uit Nazaret zalfde met heilige geest en kracht; hij trok weldoende rond en genas allen die in de macht waren van de duivel, want God was met hem' (Handelingen 10:37-38).

Wie eenmaal op het spoor is gezet van de geest in het evangelie van Lucas en nieuwsgierig op zoek gaat naar nog meer facetten, duet al snel nieuwe ontdekkingen. Bij Marcus verschijnt de geest bij de doop van Jezus in de Jordaan. Dat is in het evangelie van Lucas ook het geval, maar wie de moeite neemt terug te bladeren, leest in het verhaal over de geboorte van Jezus de volgende woorden van de engel Gabriel tot Maria: 'Heilige geest zal op u komen en kracht van de Allerhoogste zal u overdekken. Daarom zal het kind heilig genoemd worden, zoon van God' (Lucas 1:35). Deze woorden krijgen een bijzonder relief wanneer we ze leggen naast de eerder uitgesproken boodschap van dezelfde engel aan het adres van de priester Zacharias met betrekking tot de geboorte van zijn zoon Johannes: 'Om zijn geboorte zullen zich velen verheugen, want hij zal groot zijn in de ogen van de Heer. Wijn en sterke drank zal hij niet drinken, met heilige geest zal hij vervuld worden, al in de schoot van zijn moeder (Lucas 1:14-15). De zoon van de priester in Jeruzalem zal "geestdrager" zijn vanaf het allereerste begin, in de moederschoot. Kan het spoor nog verder terug gevolgd worden? Lucas geeft op die vraag een bevestigend antwoord: de zoon van de jonge vrouw in Nazaret zal zelfs drager van de geest zijn vanaf zijn verwekking - ja, ten diepste is hij door de geest Gods verwekt. Wie het geboorteverhaal in het evangelie van Lucas - voor Matteus geldt hetzelfde - leest uitgaande van de dogmatische vooronderstelling dat het in deze perikopen gaat om 'de maagdelijke geboorte' doet de teksten geweld aan. Ik schreef het al eerder: het gaat niet om de maagd Maria, maar om de geest Gods.

⁵ . Je vindt het niet in de andere evangeliën, maar wel bij Lucas en in Handelingen. 'U weet wat er gebeurd is, zal Petrus zeggen: in heel het joodse land, het eerst in Galilea, na de doop die Johannes verkondigde: dat God Jezus uit Nazaret zalfde met heilige geest en kracht; hij trok weldoende rond en genas allen die in de macht waren van de duivel, want God was met hem.

⁶ Vol van heilige geest De evangelist Marcus begint zijn geschrift met het verhaal over het optreden van Johannes de Doper (Marcus 1:1-8). Vervolgens richt hij de schijnwerper op Jezus, afkomstig uit Nazaret in Galilea, die zich als een van de velen in de Jordaan laat dopen. Op dat moment gebeurt er iets dat Marcus in een paar woorden vertelt: 'Meteen toen Hij (Jezus) uit het water kwam, zag Hij de hemel openbreken en de Geest als een dui f op zich neerkomen' (Marcus 1:10). Vervolgens klinkt er een stem uit de hemel die tegen Jezus zegt: 'Jij bent mijn geliefde zoon, in wie Ik vreugde vind' (Marcus 1:11). De scene wordt afgesloten met een korte zin: 'De Geest dreef hem weg, recht de woestijn in' (Marcus 1:12). Aan het begin van zijn evangelie wit Marcus er geen twijfel over laten bestaan dat Jezus een charismaticus was - een man die met de geest van God is begiftigd. Wie echter verder leest in het oud ste evangelie komt tot ontdekking dat de geest niet vaak meer wordt genoemd. Het zal niet de bedoeling zijn geweest van Marcus de geest ongemerkt te laten verdwijnen, maar het valt wel te betreuren dat de lezer(es) er niet vaker aan wordt herinnerd dat Jezus geïnspireerd werd door Gods geest. Lucas heeft de tekst van Marcus gelezen en het kost weinig moeite te constateren dat hij van mening is dat de geest te weinig aan bod is gekomen. Ten opzichte van zijn bron legt hij accenten die aan duidelijkheid weinig te wensen meer overlaten. Na het verhaal over de doop in de Jordaan schrijft Lucas: 'Vol van heilige Geest keerde Jezus terug van de Jordaan. Hij bleef veertig dagen Lang in geestvervoering in de woestijn' (Lucas 4:1). Na de verzoeking van Jezus in de woestijn keert hij terug naar Galilea 'in de kracht van de Geest' (Lucas 4:14). Dit vers vormt de inleiding op het verhaal over Jezus' optreden in de synagoge van Nazaret. Deze episode zoekt men tevergeefs in de drie andere evangeliën, terwijl het zonneklaar is dat de perikopen voor Lucas van centrale betekenis is geweest. In de synagoge van zijn woonplaats laat hij Jezus een gedeelte voorlezen uit het boek van de profeet Jesaja.⁹ Ik citeer de passage: 'De geest van de Heer rust op mij; daartoe heeft Hij mij gezalfd. Om aan armen de goede boodschap te brengen heeft Hij (God) mij gezonden, om aan gevangenen hun vrijlating aan te kondigen en aan blinden het licht in hun ogen, om verdrukten in vrijheid te laten gaan, en een jaar of te kondigen

Want de Messias is figuurlijk, maar ook letterlijk de belichaming van de hoop. De hoop die mensen koesteren. Op andere tijden, op een beter leven, op een dag van bevrijding.

Als Jezus zich dus in de synagoge van Nazareth uitroept tot de lang verwachte messias, kiest hij dus heel bewust voor een groot risico. Namelijk om ontmaskerd te worden als bedrieger en volksverleider. Of als psychisch gestoord te worden verbannen.

Maar hij is geen van beiden. Als Jezus zich in de synagoge van Nazareth, dus voor het oog van mensen die hem heel goed kennen en hem in hun midden hebben zien opgroeien, uitroept tot Messias, dan voegt hij zich in die traditie om daar definitief een nieuwe, een totaal andere betekenis aan te geven.

Dat wordt het geoefende oor al meteen duidelijk, doordat Jezus bij het lezen van de profeet Jesaja één zin weglaat: bij alles wat de messias zal doen, slaat Jezus de passage over die vertelt 'van de dag der wrake van onze God; om alle treurende te troosten.'⁷

Dat is niet toevallig. De Messias, die Jezus wil zijn, komt niet om wraak te nemen, om Gods vijanden mores te leren. Nee, in plaats daarvan, zal de messias die Jezus wil zijn, de weg van geweldloosheid gaan, van overgave tot het eind. Van zelfopoffering, die zichzelf niet spaart en het lijden niet uit de weg gaat.

---

dat de Heer welgevallig is' (Lucas 4:18-19 = Jesaja 61:12). Nadat Jezus de verzen heeft gelezen, sluit hij de boekrol en zegt: 'Vandaag is het schriftwoord dat u hebt gehoord in vervulling gegaan' (Lucas 4:21). In deze zinsnede wordt de visie van Lucas op pregnante en niet mis te verstane wijze onder woorden gebracht. De geest Gods leidt hem, inspireert hem en brengt hem tot vreugde, blijdschap en jubel (Lucas 10:38). In zijn tweede boek maakt Lucas niemand minder dan Petrus tot vertolker van zijn gedachten over Jezus: 'U weet wat er gebeurd is in heel het joodse land, het eerst in Galilea, na de doop die Johannes verkondigde: dat God Jezus uit Nazaret zalfde met heilige geest en kracht; hij trok weldoende rond en genas allen die in de macht waren van de duivel, want God was met hem' (Handelingen 10:37-38).

Wie eenmaal op het spoor is gezet van de geest in het evangelie van Lucas en nieuwsgierig op zoek gaat naar nog meer facetten, duet al snel nieuwe ontdekkingen. Bij Marcus verschijnt de geest bij de doop van Jezus in de Jordaan. Dat is in het evangelie van Lucas ook het geval, maar wie de moeite neemt terug te bladeren, leest in het verhaal over de geboorte van Jezus de volgende woorden van de engel Gabriel tot Maria: 'Heilige geest zal op u komen en kracht van de Allerhoogste zal u overdekken. Daarom zal het kind heilig genoemd worden, zoon van God' (Lucas 1:35). Deze woorden krijgen een bijzonder relief wanneer we ze leggen naast de eerder uitgesproken boodschap van dezelfde engel aan het adres van de priester Zacharias met betrekking tot de geboorte van zijn zoon Johannes: 'Om zijn geboorte zullen zich velen verheugen, want hij zal groot zijn in de ogen van de Heer. Wijn en sterke drank zal hij niet drinken, met heilige geest zal hij vervuld worden, al in de schoot van zijn moeder (Lucas 1:14-15). De zoon van de priester in Jeruzalem zal "geestdrager" zijn vanaf het allereerste begin, in de moederschoot. Kan het spoor nog verder terug gevolgd worden? Lucas geeft op die vraag een bevestigend antwoord: de zoon van de jonge vrouw in Nazaret zal zelfs drager van de geest zijn vanaf zijn verwekking - ja, ten diepste is hij door de geest Gods verwekt. Wie het geboorteverhaal in het evangelie van Lucas - voor Matteus geldt hetzelfde - leest uitgaande van de dogmatische vooronderstelling dat het in deze perikopen gaat om 'de maagdelijke geboorte' doet de teksten geweld aan. Ik schreef het al eerder: het gaat niet om de maagd Maria, maar om de geest Gods.

⁷ Jes. 61:2

Nu, vandaag, horen we hoe deze woorden bij de hoorders in de synagoge zijn overgekomen: allen betuigden hem hun bijval en verwonderden zich over de genaderijke woorden die uit zijn mond vloeiden, en ze zeiden: 'Dat is toch de zoon van Jozef?

Tot zover had het nog goed kunnen aflopen, denk je dan. Met een sisser. Jezus had hen kunnen uitleggen: ja, ik ben de zoon van Jozef, maar ik ben ook de zoon van God. Of nee, ik ben niet de zoon van Jozef. Maar u begrijpt: wat hij ook had gezegd: ze zouden het niet begrepen hebben.

Het is als Simon & Garfunkel zongen: In my little town I never meant nothing I was just my father's son.

En in het evangelie van Lucas kiest Jezus dan voor de provocatie. Dat ontbreekt in de andere evangeliën. Blijkbaar heeft Lucas andere bronnen gehad, andere ooggetuigen dan Marcus en Mattheus. Iemand die met potlood en papier in die synagoge heeft zitten schrijven. Of – en dat lijkt me waarschijnlijker – Lucas probeert hier al duidelijk te maken waarom de boodschap van Jezus juist buiten Israël – bij de heidenen uiteindelijk in Rome, en uiteindelijk over heel de wereld, bij alle volkeren – terecht is gekomen.

Maar tegelijk laat Lucas hier ook al de weerstand zien, waaraan Jezus tenslotte ten onder zal gaan. Want mensen nemen in bijbels taalgebruik aanstoot aan hem.⁸ Zoals later zijn leerlingen zullen ondervinden en Paulus zal schrijven: maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot, voor heidenen een dwaasheid.⁹

Aanstoot, weerstand. Het is alle groten van de aarde overkomen. Van Einstein tot en met Steve Jobs. U weet wel, van de Iphone, Ipad. In 1985 verliet Jobs Apple, nadat de raad van bestuur hem verbood nog een leidinggevende functie te bekleden in het bedrijf. In 1997 keerde hij bij

---

⁸ [GING] **skandali, zw**

skandali, zw—1. *cause to be caught or to fall, i.e. cause to sin*—a. someone Mt 5:29f; Mk 9:42f, 45, 47; 1 Cor 8:13. Pass. *be led into sin* perh. 2 Cor 11:29 (see below). *Be led into sin, fall away* Mt 13:21; 24:10; J 16:1.—b. *skandali, zesqai e;n tini be led into sin or repelled by someone, take offense at someone* Mt 11:6; 26:31, 33; Mk 6:3.—2. *give offense to, anger, shock* Mt 17:27; J 6:61. Pass. Mt 15:12. *ti, j skandali, zetai; perh. who has any reason to take offense?* 2 Cor 11:29 (see 1a above), [scandalize] [pg 182]

⁹ 1 Korinthiërs 1:23

Apple terug en het resultaat ligt op vele huiskamertafels en zit in vele broekzakken.¹⁰

Maar wat is nou precies de reden van die weerstand? Waardoor wordt de wrevel gewekt? Is zijn boodschap te radicaal? Te direct? Is het door dat wat Jezus uit de profetie weg heeft gelaten? Uit de lezing van Jesaja? Want daar staat dat het jubeljaar een dag der wrake van onze God zal zijn. Een dag van wraak voor onze God.¹¹ Heeft Jezus die zin welbewust weggelaten?¹² Want schrik niet als u verder in Jesaja leest:

---

¹⁰ Na zijn geboorte werd Steve Jobs geadopteerd door Paul Jobs en Clara Jobs-Hagopian uit Mountain View die hem Steven Paul noemden. Jobs leerde Steve Wozniak kennen, met wie hij ook na de middelbare school bevriend bleef. Jobs werkte aanvankelijk voor Atari, maar richtte op 3 januari 1977 [4] Apple Computer op, samen met Wozniak en Ronald Wayne die hij bij Atari had leren kennen. Wayne trad korte tijd later terug. Jobs haalde in 1983 de Pepsi-manager John Sculley over om bij Apple te komen werken, en leidde de ontwikkeling van de Macintosh.

In 1985 verliet Jobs Apple, nadat de raad van bestuur hem verbood nog een leidinggevende functie te bekleden in het bedrijf. Hij werd opgevolgd door Sculley, en startte NeXT Computer. Net als Apple bracht NeXT gesloten hardware op de markt, maar het op BSD gebaseerde NeXTSTEP-besturingssysteem was zijn tijd ver vooruit. Na een overname van NeXT door Apple werd Jobs in de zomer van 1997 interim CEO (iCEO) van Apple, nadat de CEO Gil Amelio was ontslagen. Later werd hij definitief benoemd tot CEO van Apple met een loon van één dollar. Vanzelfsprekend zorgde hij ervoor dat zijn oude bedrijf NeXT een plaatsje vond binnen Apple. Na zijn terugkeer haalde hij flink de bezem door het bedrijf. Dit had met name gevolgen voor het management, maar Jobs schraptte ook een groot aantal projecten, waaronder de pda Apple Newton en stopte met het verstrekken van licenties op Mac-software aan fabrikanten van klooncomputers. (Zie: UMAX) Hij onderging in augustus 2004 een operatie waarbij een tumor in zijn alvleesklier werd verwijderd. Hij had een zeer zeldzame vorm van alvleesklierkanker en kon genezen zonder chemotherapie of bestraling te ondergaan. In september 2004 ging hij weer aan het werk. Op 14 januari 2009 liet Jobs via een e-mail aan het personeel van Apple weten dat zijn gezondheidsproblemen complexer waren dan hij aanvankelijk dacht en dat hij verlof nam tot eind juni 2009. Op 29 juni 2009 hervatte Jobs het werk, na een levertransplantatie ruim twee maanden eerder in Memphis. Op 17 januari 2011 kondigde Jobs via een e-mail aan het personeel van Apple dat hij zich wederom om medische redenen terugtrok uit het bedrijf. In de e-mail stond dat hij zo spoedig mogelijk wilde terugkeren en dat hij, ondanks zijn afwezigheid, betrokken bleef bij de strategische beslissingen van Apple en dat hij zou aanblijven als CEO. De dagelijkse leiding droeg hij over aan Tim Cook. Op 24 augustus 2011 kondigde Jobs via een brief aan het personeel en de wereld aan dat hij niet langer aan de eisen die aan een CEO worden gesteld kon voldoen en dat hij zijn functie als CEO per direct neerlegde. Hij gaf aan, als de directie daarmee zou instemmen, wel in een andere functie te willen aanblijven. Zijn functie werd overgenomen door voormalig COO (Chief Operating Officer) Tim Cook, zo staat in de brief. Op 5 oktober 2011 berichtte de directie van Apple dat Steve Jobs die dag was overleden aan alvleesklierkanker.

¹¹ Jesaja 61:3

¹² Schuman, Een reisverhaal, pg. Maar mogelijk is ook. 'Zij getuigen tegen Hem'. En in elk geval is direct hierna de stemming omgeslagen, van een gevoel van bewondering voor deze veelbelovende plaatsgenoot naar een gevoel van bedreiging door wat en aan wie deze plaatsgenoot zoveel belooft! Waarom. belooft Hij geen goddelijke wraak over de volkeren; dat hoort er toch bij? En wie zijn die armen, blinden" gevangenen, verbrokenen? Ze worden onzeker, bedreigd, agressief. Dat loops uit op pure verwerping van deze messiaanse weg, van deze veelbelovende plaatsgenoot.

Juist deze verwerping ervaart Jezus als profeet. Ook hierin wordt de profetie vervuld! Het wordt allemaal heel duidelijk als Hij de voorbeelden noemt van Elia en Elisa die gezonden werd naar een heidense vrouw die weduwe was (een verbrokenen). Elisa die de heidense Naäman van zijn melaatsheid reinigde (een in zijn'~ ziekte gevangenen). Zo zal later Jezus naar de weduwe van Nain gaan, en een Samaritaan van zijn melaatsheid reinigen (resp. 7:11 v.v. en 17:12 v.v.).'Een groot profeet is onder ons opgestaan', roept men dan uit (7:16).

Maar de mensen van Nazaret hoeven Hem niet meer. En zij behandelen Hem zoals vele profeten behandeld zijn. Zodat Jezus nu aan de lijve ervaart was Hij in de veldrede zal uitspreken: 'Wee u, wanner alle mensen wet van u spreken; immers, op dezelfde wijze hebben hun vaders met de valse profeten gehandeld' (6:26)!

dan horen we hoe die wraak er uit ziet, als iemand vraagt: *'Hoe komen uw kleren zo rood, als de kleren van iemand die de wijnpers treedt?'* Het antwoord is dan: *Ik heb de perskuip alleen getreden, geen van de volken hielp me daarbij. Ik trad hen in mijn woede, vertrapte hen in mijn toorn. Hun bloed bespatte mijn kleren, al mijn kleren werden besmeurd. Ik had besloten tot een dag van wraak, het jaar van vergelding was aangebroken. Ik heb de volken in mijn woede vertrapt, met mijn toorn heb ik hen dronken gevoerd. Hun bloed liet ik op aarde neervloeien.*¹³

Die woorden kenden de mensen van toen. En er waren genoeg die op zo'n wraak, zo'n vergelding hoopten. Eenmaal, als de Messias de opstand zou aanvoeren, aan het hoofd van het bevrijdingsleger Jeruzalem zou binnentrekken. Zo deden alle leiders dat. Zo kwam ook Mohammed terug, uit Medina, nadat hij uit Mekka was verdreven.¹⁴ Van daaruit ontketende hij de jihad tegen de stammen van het Arabische schiereiland.¹⁵ En in de Kor'an vind je dus dit soort martiale woorden terug.¹⁶

Maar Jezus, zo vertelt Lucas had in de woestijn de verleiding van de duivel weerstaan. De duivel, die vanaf een hoogte al de koninkrijken der wereld had getoond. En die hem had ingefluisterd: 'Ik geef u de

---

¹³ Jesaja 63: 1 'Wie is het die uit Edom komt, uit Bosra, in purper gekleed, met praal getooid, die zich groots en machtig verheft?' Ik ben het die in gerechtigheid spreekt en bij machte is te redden.

¹⁴ Wiki Na ongeveer twee jaar begon Mohammed in Mekka als profeet op te treden en riep hij zijn plaatsgenoten op geen afgoden meer te aanbidden. Zijn boodschap van monotheïsme, politieke eenheid en sociale beweging stuitte op verzet van de heersende klasse die zijn rijkdom en aanzien mede aan de veelgodencultus rond het heiligdom in Mekka te danken had.

¹⁵ Bart Funnekotter: de militaire geschiedenis in een notendop, pg. 35

Joachim Gnilka, Bibel und Koran, pg. 21 Muhammad machte die Erfahrung, dass es mit friedlichen Mitteln allein nicht möglich war, die arabischen Stämme im Glauben zusammenzuführen, vor allem nicht, die aufsässigen Mekkaner zur Raison zu rufen. Er unternahm verschiedene Feldzüge, denen Karawanenüberfälle vorausgegangen waren. Er hatte Erfolg. Die wichtigsten Kämpfe sind die Schlacht von Badr (624), von Uhud (625) und der so genannte Grabenkrieg (627) in der Nähe von Medina. In der Schlacht von Uhud wurde Muhammad durch einen Schwerthieb verwundet.

¹⁶ Joachim Gnilka, Bibel und Koran, pg 173-174 Die Anweisungen des Koran zum Krieg sind ambivalent. Das hängt damit zusammen, dass Muhammad in wechselvolle Situationen verwickelt war. Selbstverständlich hat er Kriege geführt. Ein System, das in sich geschlossen wäre, last sich nicht entwickeln. Zitieren wir zunächst einige Kriegstexte: -Und kämpft auf dem Weg Gottes gegen denen, die gegen euch kämpfen, aber begeht keine Übertretung. Gott liebt die nicht, die Übertretungen begehen. Und tötet sie, wo immer ihr sie trifft, und vertreibt sie, von wo sie euch vertrieben haben. Denn Verführung ist schlimmer als Töten. Jedoch kämpft nicht gegen sie bei der heiligen Moschee, es sei denn, sie kämpfen dort gegen euch. Wenn sie dort gegen euch kämpfen, dann tötet sie. Derart ist der Lohn der Ungläubigen. Wenn sie aber aufhören, so ist Gott barmherzig und bereit zu vergeben. Kämpft gegen sie, bis es keine Verführung mehr gibt und die Religion nur Hoch Gott gehört, (Sure 2, 190-193).

Zum besseren Verständnis des Textes ist auf seine Zeitgebundenheit hinzuweisen. Er richtet sich gegen die Mekkaner (,bei der heiligen Moschee-), die ungläubig Muhammads Botschaft ablehnten und seine Leute vertrieben. Sie sollen aufhören zu verführen, nämlich zum Abfall vom Glauben. Die Verführung wird als etwas Schlimmeres als das Töten angesehen. Ziel ist die Unterwerfung unter Gott, das heißt, unter die Botschaft des Propheten.

macht over dat alles en ook de roem die ermee gepaard gaat, want ik kan daarover beschikken en ik geef het aan wie ik wil; als u in aanbidding voor mij neervalt, zal dat allemaal van u zijn.' Waarop Jezus had geantwoord: 'Er staat geschreven: "Aanbid de Heer, uw God, vereer alleen hem."¹⁷

Wat dat betekent, wordt hier in de synagoge van Nazareth duidelijk: Jezus zal geen geweld gebruiken om de harten van mensen te veroveren. En als zijn boodschap van Gods heil weerstand ondervindt, zal hij daar niet met kracht tegen in gaan. Hij zal niet oproepen tot een heilige oorlog, niet tot een kruistocht, niet tot een totaler Krieg. Het enige wat hij doet, is hen een spiegel voorhouden. Om in te kijken. En hij zal hen voorhouden: als jullie denken, dat ik alleen voor jullie ben gekomen, als jullie denken dat mijn missie alleen voor jullie volk bedoeld is, als jullie denken dat ik er alleen voor de synagoge ben, als jullie denken dat God alleen te vinden is binnen jullie vier muren, als jullie denken dat God alleen naar jullie omkijkt, als jullie denken dat God alleen voor jullie strijdt, dan heb je het mis: naar waarheid zeg ik jullie: vele weduwen waren er in de dagen van Elia in Israël, toen de hemel gesloten bleef drie jaren en zes maanden lang, zodat er een grote honger woedde over heel de aarde, en tot niet één van haar is Elia gestuurd, maar wel naar Sarepta bij Sidon, naar een weduwvrouw'¹⁸ en vele melaatsen waren er in Israël ten tijde van de profeet Elisa, en niet één van hen is gereinigd, maar wel Naäman de Syriër!¹⁹

Laten we eerlijk zijn: dat is niet leuk om te horen. Dat roept weerstand op. Doe je zo je best voor de synagoge, loop je je benen uit het lijf om de boel draaiende te houden, wil je eindelijk eens moment van rust, even weg uit de wereld, genieten van de liturgie, van de synagogale zang en dan zegt zo iemand dit.

Maar als we zo denken, laten we dan dit realiseren: als Jezus de mensen naar de mond had gepraat, als hij erop uit zou zijn geweest,

---

¹⁷ Lucas 4:6-8 Schuman, Een reisverhaal, pg. Het is goed nu opnieuw te bedenken dat de weg van Jezus-- reeds door de woestijn en de verzoeking is heengegaan. Daar heeft Hij alle andere wegen, de brede, gemakkelijke wegen, afgewezen en gekozen voor die ene smalle, messiaanse weg, die tenslotte eerloos en weerloos uitkomt bij de armen, de blinden, de gevangenen, de verbrokenen. Men moet dan ook in dit stuk zeker niet zomaar de verworping van Jezus door de Joden' lezen; dan zou men precies zo handelen als de mensen van Nazaret. Maar het is een verwerping van deze messiaanse weg, die de geografisch en sociale en politieke grenzen niet erkent, maar juist doorbreekt.

¹⁸ 1 Kon. 17,9;

¹⁹ 2 Kon. 5

zoveel mogelijk mensen tevreden te stellen, was zijn boodschap dan ooit verder gekomen dan de synagoge van Nazareth? was zijn evangelie dan ooit verder gekomen dan de grenzen van Galilea? Hadden zijn woorden, zijn daden, maar ook vooral ook zijn lijden, sterven dan ooit Rome bereikt? ²⁰

Want juist doordat hij uit de synagoge van Nazareth wordt gedreven, zal hij naar andere plekken trekken. Waar men hem wel wil ontvangen, waar men wel open staat voor zijn boodschap. Zoals hij zijn leerlingen op het hart bindt, als hij hen uitzendt om het Koninkrijk Gods te verkondigen: Blijf in het huis waar je onderdak hebt gevonden tot je van daar weer verdergaat. Maar als ze jullie niet willen ontvangen, schud dan het stof van je voeten ten teken dat je niets meer met hen te maken wilt hebben. En als jullie een stad binnengaan waar je niet welkom bent, trek dan door de straten en zeg: "Zelfs het stof van uw stad dat aan onze voeten kleeft, vegen we van ons af als aanklacht tegen u; maar bedenk wel: het koninkrijk van God is nabij!

Zo zal het evangelie zich verspreiden: zonder geweld, zonder wraak, zonder veroveringsdrift. Waar het niet welkom is, zal het het stof

---

²⁰ Sake Stoppels, Voor de verandering, pg. 78. Dingemans spreekt in dit verband over verzet tegen God en zijn Rijk. 'De aanraking met het evangelie van Jezus Christus overtuigt de mens van zonde en schuld. (...) Leerweerstand zijn - in theologisch perspectief - ook heel dikwijls geloofsweerstanden.' Het evangelie van Jezus Christus zint ons niet, het heeft iets zeer onaantrekkelijks. Het vraagt van mensen zich om te keren van onvruchtbare en doodlopende wegen en daar zitten zij - wij dus - meestal niet op te wachten. Verzet is dan geboden. In zekere zin kunnen we stellen dat leerweerstand onontkoombaar zijn zodra een mens hoort van het evangelie. Het evangelie is primair goede tijding, maar het is dat op een confronterende, tegendraadse manier. 'De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas', schrijft Paulus in een van zijn brieven. De vier Evangeliën laten zien hoezeer de woorden en het optreden van Jezus telkens weer verzet oproepen. Ze getuigen van eindeloze conflicten, waarbij religieuze leiders een hoofdrol lijken te spelen. Zij zijn niet gediend van de Man die alles telkens weer op de kop zet en zo de religieuze orde omverwerpt. De religieuze elite lijkt op Golgota aan het langste eind te trekken, maar de opstanding zal haar valse rust voor altijd verstoren. En daarmee ook de onze. Het evangelie van Jezus Christus is geen gladde boodschap, het strijkt tegen de haren in, het is dwars, het leidt tot conflicten - in en tussen mensen - en het appèl dat er vanuit het evangelie op ons afkomt, houdt nooit op. Kortom, alle reden voor irritatie, verzet en de kont tegen de krib. De laatste uitdrukking brengt ons op beeldende wijze dicht bij de zaak waar het hier om te doen is. Het Kind in de kribbe dat uitgroeit tot de Man van Golgota wijst ons een spoor dat ons niet eigen is en dat altijd - hoe goed en heilzaam het ook is en welke vreugde het ons ook verschaft - weerbarstig blijft en diep insnijdt in ons bestaan. Christus is met ons, dat zeker. Hij is Immanuel, maar dat met-ons-zijn is volstrekt iets anders dan een onderonsje. Zijn met-ons-zijn kan gestalte krijgen in het tegen-ons-zijn, in het tegenover zijn, in de confrontatie. Berkhof zegt het treffend: 'Hij zegt ons genadig de waarheid'. We horen profetische woorden waarop we volstrekt niet zitten te wachten. Leerweerstand en andere remmende krachten behoren daarom fundamenteel bij de gemeente van Christus. Ze lopen weg uit het tegendraadse evangelie. De boodschap, waar de kerk van leeft en die ze verkondigt, went nooit. Dat geldt zowel voor de vreugde die ze geeft als voor de ergernis die ze oproept. Als ik het tot besluit al te zwart-wit mag zeggen: we moeten ons in de gemeente en de parochie verheugen over verzet en remmende krachten die hun grond vinden in het appèl karakter van het evangelie van Jezus Christus. Dan word er kennelijk echt iets wezenlijks gecommuniceerd. Omgekeerd geldt dat we ons grote zorgen moeten maken als deze remmende krachten ontbreken. Dan is er pas echt iets mis. -

van de voeten schudden en trekken naar waar het wel in goede aarde valt.²¹

En misschien tenslotte nog iets over het merkwaardig einde van dit hoofdstuk: Als de aanwezigen in grote woede opspringen hem de stad uitdrijven, naar de rand van de berg waarop hun stad gebouwd was, met de bedoeling om hem in de afgrond te storten, dan is da toch niets anders dan een poging tot moord met voorbedachte rade. Een poging om Jezus te lynchen. En Jezus vlucht niet, hij neemt niet de benen, kiest niet het hazenpad, ook verdedigt hij zich niet, slaat niet van zich af. Maar als een schaap naar de slachtbank, zo lijkt het, zo laat hij het gebeuren, laat hij zich door de menigte meevoeren naar de steilte, naar de afgrond. Voortgeduwd door woedende dorpsgenoten. Pas op het allerlaatst, vlakbij de rand, draait hij zich om. Nee, dat staat er niet, maar dat moet wel. En als hij zich heeft omgedraaid, op de rand, dan kan het niet anders dan dat hij de mensen heeft aangekeken. Misschien wel één voor één. En stilzwijgend hen de vraag heeft gesteld: waren jullie echt van plan mij te vermoorden? Waren jullie echt van plan zoveel schuld op je te laden?

En omdat niemand dan meer iets durft te zeggen, loopt hij midden tussen hen door en vertrekt. Amen

---

²¹ Hand. 13: 42 Toen Paulus en Barnabas de synagoge verlieten, kregen ze het verzoek om de volgende sabbat opnieuw over dit onderwerp te spreken. 43 Na afloop van de samenkomst liep een groot deel van de Joden en de vrome proselieten met Paulus en Barnabas mee, die hen toespraken en hen aanspoorden zich over te geven aan de goedgunstigheid van God. De volgende sabbat kwam bijna de hele stad bijeen om naar het woord van de Heer te luisteren. Bij het zien van de mensenmenigte werden de Joodse leiders jaloers en begonnen ze de woorden van Paulus op godslasterlijke wijze verdacht te maken. Maar Paulus en Barnabas zeiden onomwonden: 'De boodschap van God moest het eerst onder u worden bekendgemaakt, maar aangezien u die afwijst en uzelf het eeuwige leven niet waardig acht, zullen we ons tot de heidenen wenden. Want de Heer heeft ons het volgende opgedragen: "Ik heb je bestemd tot een licht voor alle volken om redding te brengen, tot aan de uiteinden van de aarde.'" Toen de heidenen dit hoorden, verheugden ze zich en spraken ze vol lof over het woord van de Heer, en allen die voor het eeuwige leven bestemd waren aanvaardden het geloof. Het woord van de Heer verspreidde zich over de hele streek.

De Joden hitsten echter de vrome vrouwen uit de hogere kringen op, evenals de vooraanstaande burgers van de stad, en wisten hen zover te krijgen dat ze zich tegen Paulus en Barnabas keerden, zodat die uit het gebied werden verdreven. Maar zij schudden het stof van hun voeten omdat ze niets meer met hen te maken wilden hebben en vertrokken naar Ikonium. De achterblijvende leerlingen waren vervuld van vreugde en van de heilige Geest. Hand 18:4 Elke sabbat sprak Paulus in de synagoge en trachtte hij Joden en Grieken te overtuigen. Nadat Silas en Timoteüs uit Macedonië waren aangekomen, richtte Paulus zich volledig op de verkondiging en getuigde ten overstaan van de Joden dat Jezus de messias is. Maar omdat ze zich verzetten en lasterlijke taal spraken, schudde hij het stof van zijn kleren en zei: 'U roept zelf het onheil over u af! Mij treft geen blaam. Voortaan zal ik me tot de heidenen richten.' Hij verruilde de synagoge voor het huis van Titius Justus, iemand die God vereerde en wiens huis naast de synagoge stond.